

Tips till dig som ska vara handledare

Det är ansträngande för hjärnan att lära sig ett nytt språk som vuxen. Och när vi lär oss ett nytt språk som vuxna är vi ofta rädda för att prata eftersom vi kan göra fel och framstå som okunniga. Men det går inte att lära sig ett nytt språk utan att göra fel. Att lära sig ett nytt språk förutsätter att man gör fel. Det är oundvikligt.

Handledare kan minska pressen

Du som handledare kan genom ditt bemötande visa att det är okej att göra fel. På så vis minskar du pressen på den som ska lära sig det nya språket. Om du säger: "Det är okej att

säga fel och du kan alltid fråga mig om du inte förstår. Det viktigaste är att du fortsätter prata", kan du minska på pressen som den handledde kan känna.

#1 – Konkreta tips

Ställ öppna frågor

Genom att ställa öppna frågor där den handledde inte bara kan svara ja eller nej, skapar du fler möjligheter till att öva språket. Du kan säga: "Berätta hur du kommer göra det här momentet" eller fråga "Har du förstått hur du ska göra det här momentet?". Se till så det finns tid för den handledde att reflektera och sen svara.

Föll det mellan stolarna?

Var det ett föremål som föll mellan stolarna? Eller har någon missat att göra något eftersom det inte var tydligt vem som skulle göra vad? En del fraser och uttryck används ofta men de kan leda till missförstånd eftersom den handledde tolkar dem bokstavligen. Om du märker att du använder fraser som "kött på benen", "ute och cyklar" och "ingen fara på taket" kan du passa på att förklara vad de betyder.

Fika mer och var nyfiken

Fika är en stund där man kan koppla av och prata om allt möjligt, utan att fokusera på jobbet. Det kan dock vara ansträngande och svårt för många eftersom man pratar om allt möjligt då. Det kräver mycket energi att hålla tråden och vara aktiv i samtalet. Men det är samtidigt ett bra tillfälle än att utveckla sitt språk och skapa relationer för att lära känna sina kollegor bättre.

Starta gärna ett samtal med att fråga din kollega någonting. Det kan vara en god idé att börja med jobbrelaterade frågor först, som "Hur fungerar återvinning i ditt hemland?" Med andra ord är fikastunden ett perfekt tillfälle att bli mer nyfiken på dina kollegor.

Förklara och använd gärna bilder

En bild säger mer än tusen ord. Genom att använda bilder i kommunikation minskar risken för missförstånd och det kan även snabba på förståelse av begrepp och uttryck. Våra hjärnor gillar konkreta saker. Och om det går att koppla ett begrepp till en bild blir det lättare att komma ihåg begreppet.

Förklara utan bilder

Om det inte finns någon bild kan du hjälpa till genom att förklara. För genom att förklara hjälper du din kollega att bredda sitt ordförråd.

#2 – Uttal, dialekter och betoning

Att inte kunna språket är inte detsamma som att inte kunna jobbet

Ibland kan vi dra för snabba slutsatser om en individs kompetens utifrån att hen talar med brytning eller inte kan prata svenska tillräckligt bra. Det har ingenting med varandra att göra.

Rätt ord men svår betoning

Att härma uttal i vuxen ålder kan vara svårt. När det gäller svenska kan det vara extra svårt eftersom språket har fler vokaler än många andra språk. Om en individ inte har tränat på att uttala vokalerna sedan barnsben kan det vara svårt att både urskilja dem och härma.

Därför använder många vokalerna från sitt modersmål som ligger närmast de svenska vokalerna. Då kan det låta annorlunda, som till exempel "do" och inte "du" eller "micket" i stället för "mycket".

Vidare har svenskan många dialekter som är svåra att förstå, även för de som har svenska som modersmål. Svenska är också ett språk som låter på ett speciellt sätt genom betoning, som till exempel "slå på ljudet" eller "slå på boxningssäcken". Det kan vara svårt att använda rätt betoning, vilket kan leda till missförstånd och ibland även till konflikter.

#3 – Använd ord och meningar medvetet

Peka och benämnn

När du ger instruktioner kan du benämna de saker som ingår i instruktionen. Det kan kännas lite konstigt, men det stöttar den som ska lära sig svenska.

I stället för att säga: "Ta den där och frakta hit.", kan du säga: "Ta det här gröna kärlet och flytta det till den gröna väggen." Peka gärna på de objekt eller saker som du benämner för att hjälpa till ytterligare.

Ett ord med olika betydelser

Ett ord kan stavas och uttalas på samma sätt men betyda olika saker. Ta till exempel ordet "tankar" som kan betyda något som vi tänker på eller syfta på att vi fyller på bränsle i ett fordon.

Om du märker att något ord är svårt för din kollega kan du testa att använda det medvetet oftare och på olika sätt. Om till exempel ordet "alkometer" är svårt kan du säga så här nästa gång ni använder det: "Du behöver blåsa i alkometern för att starta bilen. Prova nu att blåsa i alkometern. Finns alkometrar i ditt hemland?"

#4 - Feedback och återkoppling – att rätta eller inte rätta?

Feedback och återkoppling är viktigt för att språkutveckling inte ska stanna av. Den handledde behöver veta när hen hamnar lite fel, men också när hen faktiskt gör framsteg. Ska du rätta eller inte rätta kollegans språk? Det är en känslig fråga. De flesta vill bli rättade, men fråga alltid om den handledde vill bli rättad och hur det ska gå till. Ska du rätta direkt eller efter samtalet? Ska du rätta varje gång hen gör fel eller någon gång då och då?

Rätta inte för ofta. Det kan göra att både du och den handledde blir trötta på det snabbt. Det viktigaste är att kommunikationen flyter på och att det som rättas ska bidra till förståelse av budskapet. Använd Sobonas språkkontrakt för att prata om hur den handledde vill bli rättad.

Undvik missförstånd och att linda in saker

Missförstånd kan uppstå på grund av olika saker, inte minst när uppmaningar eller feedback lindas in i kommunikationen. Jämför meningarna: "Kan du tänka dig att bli klar med jobbet till på tisdag?" med "Du behöver bli klar med jobbet till på tisdag." Den första meningen kan lätt missuppfattas och leda till att jobbet inte blir gjort i tid, för det handlade ju om ifall den handledde kunde tänka sig att bli klar med det till på tisdag. Försök vara rakare i din kommunikation för att undvika missförstånd.